

'ויפגע במקום' – האור מתוך החושך

בתחילת פרשתנו נאמר "ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש". מבאר רש"י, בשם חז"ל: "ורבותינו פירשו לשון תפלה (ירמיה ז) 'ואל תפגע בי', ולמדנו שתיקן תפלת ערבית ושינה הכתוב ולא כתב 'ויתפלל' ללמדך שקפצה לו הארץ".

יש להבין: מדוע מתקן יעקב אבינו דווקא בדרכו לחרן את תפילת ערבית, ומדוע במקום המקדש?

בספר מגיד מישרים לבעל בית יוסף מבואר בדבר תכלית ירידת הנשמה כי על ידי קיום תורה ומצוות בעולם הזה האדם נהנה מיגיע כפיו, ואין זה בבחינת 'נהמא דכיסופא' – לחם בוש. זהו החסד האלוקי שמיטיב לברואיו הטבה שלמה מכוח יגיעתם. יש לומר כי הטבה זו משמעותה היא לא רק הטבה לאדם, ולא רק נחת רוח לבורא יתברך על שמקיימים רצונו, אלא כך מתגלה קרבת הקב"ה לשורש נשמות ישראל. זו למעשה ההטבה הגדולה ביותר לנשמות ישראל, שהרי בעת שהנשמה קרובה ליוצרה היא מאירה מזיו כבודו, ומתענגת בעונג רוחני עליון שאין למעלה ממנו. בחינה זו מורה על כך שנשמות ישראל מחוברות בשורשן לשכינה, וגם בהיותן בריחוק מקום הן לא נפרדות ממקור מחצבתן בבחינת בשר מבשרו ועצם מעצמיו.

גילוי זה התגלה גם בירידה למצרים, זאת לאחר שאברהם אבינו שאל את הקב"ה "במה אדע כי אירשנה" – אברהם אבינו תהה כיצד ידעו ישראל כי ארץ ישראל הינה בבחינת ירושה עבורם, בבחינת בן שיורש את אביו. גזירת הגלות היתה בבחינת ירידת הנשמה מהעולמות העליונים לעולם הזה, מקום בו מתגלה השכינה מתוך עומק ההסתר. כך גם במצרים - מתוך העבדות והעינוי התגלה חיבור נשמות ישראל העצמי לבוראם, באופן שבעת יציאתם האיר להם אור גדול. זהו גם עניינו של הרכוש הגדול שבני ישראל הוציאו עימם ממצרים, המורה על כך שגם במחשכים ובמסתרים הקב"ה שורה על בני ישראל והם דבוקים בו בשורש נשמתם אף בתוך ההסתר הגדול.

יעקב אבינו הינו "איש תם יושב אהלים", ומהותו היא "הקול קול יעקב" שעניינו גילוי אור השכינה שהאיר עליו בארץ הקודש. אולם בצאתו לחרן, מקום החושך וחרונו של עולם, הוא פוגע במקום המקדש. במקום זה מאיר עליו אור גדול, בבחינת חלומו בוא הוא רואה את מלאכי האלקים העולים ויורדים כשמעליהם ניצב השי"ת. לא רק זאת – בעת הגיעו למקום המקדש הוא רואה "כי בא השמש", לדברי חז"ל השמש שקעה קודם זמנה בבחינת "מלך שבא אוהבו ואמר כבו את הפנסים". בתוך החושך וההסתר רואה אבינו יעקב אור גדול, את אור השכינה המאיר אף במקומות החשוכים והנסתרים, ומכוחם הוא יכול לסלק את חרון אף ד'. אברהם ויצחק אבותינו תיקנו את תפילת שחרית ומנחה, עת האור בתוקפו, אולם יעקב אבינו מתקן את מימד התפילה מתוך החושך וההסתר. בבחינה זו יעקב אבינו, בחיר האבות, משלים את פעולתם ותיקונם בעולם. מצד אחד אברהם ויצחק סללו את הדרך בהאירם אור גדול לעולם, ולכן בבחינה זו תפילת ערבית חותמת את היום כפי שהיה במקדש שבו הלילה הלך אחר היום. אולם במימד הפנימי תפילת ערבית הינה תחילת היום, והיא קודמת לשחרית

ומנחה, שכן מבחינת גילוי קרבת האלקות לכלל ישראל תפילת ערבית מורה שישראל דבוקים בבוראם אפילו בזמן החושך וההסתר. זו מהותו של יעקב אבינו, שחיבר את אוהלי אברהם ויצחק, והזריח את אור השכינה גם בתוך חושך הגלות והסתר הפנים. בבחינה זו, כפי סדר הבריאה, הלילה קודם ליום – אור הקדושה מתגלה דווקא במציאות של העלם והסתר, כמו נשמת כלל ישראל שגילויה הינו דווקא בעולם הזה החשוך.

יתכן שזה קשור גם למה שאמרו חז"ל לגבי הדלקת מנורת המקדש, מכך שנאמר לאהרן הכהן לגבי הדלקת המנורה (בתחילת פרשת העלותך): "שלך גדולה משלהם", שכן הנשיאים הביאו קרבנות שקרבים במהלך אור היום, אולם עבודת המנורה הינה דווקא בשעת בין הערביים שכן מהותה להאיר את חושך הבריאה. משום כך עבודה זו חותמת את עבודת היום במקדש – מכוח אור המקדש מאירים את חושך הבריאה. בהמשך לכך מבואר גם הרמז שמוצא בעניין זה הרמב"ן לנרות החנוכה, שכן גם בימי מלכות יוון הם החשיכו את עיני ישראל ומתוך כך האיר אור גדול של מנורת המקדש. על אור זה מבואר בספרי החסידות שהוא הארה מן האור הגנוז של ראשית הבריאה, שזהו יסוד הקשר הפנימי העמוק של ישראל לקונם.

**יהי רצון שנזכה במהרה ל"אור חדש על ציון תאיר" בבניין המקדש
ובגאולה השלימה**

